

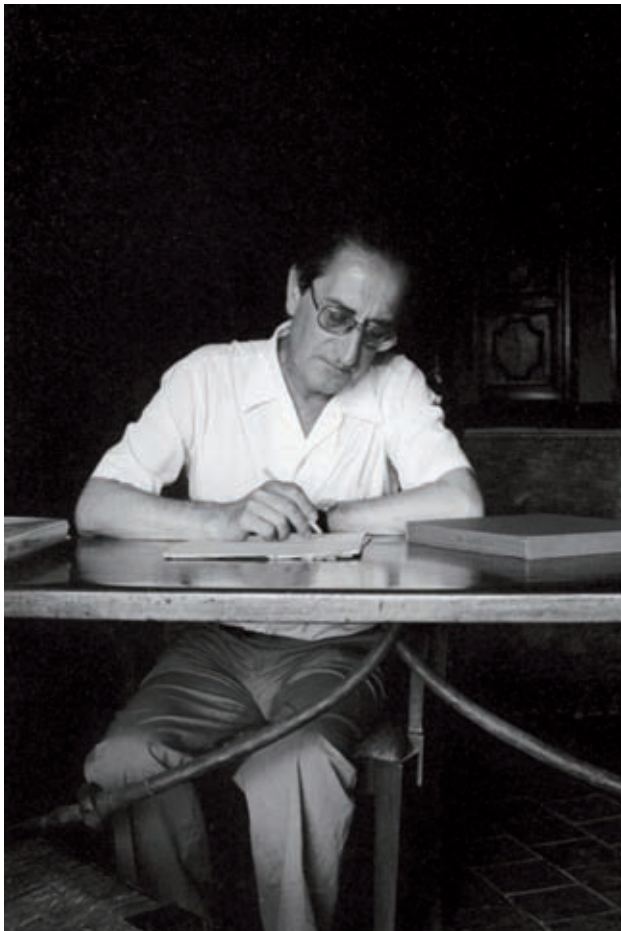
Viatge a Orient
de Joan Teixidor

VICENÇ PAGÈS JORDÀ > TEXT

L'erudició humanista de Joan Teixidor

ACGAX - SERVEI IMATGES. FONTS JOSEP M. MELCIÓ PUJOL

Llicenciat en filologia romànica, Joan Teixidor i Comes (Olot, 1913 – Barcelona, 1992) va col·laborar de molt jove en revistes com *Mirador* i *La Publicitat*, va publicar el seu primer llibre —*Poemes*— abans de fer els vint anys, i el 1935 va fundar la revista *Quaderns de Poesia* amb J. V. Foix. Quan es va acabar la guerra havia publicat dos llibres més de poesia i una *Antologia general de la literatura catalana*. Els seguirien més poemaris, i també assajos, crítiques de literatura i art, monografies sobre Tàpies i Miró, dietaris, proses poètiques...

>> *Joan Teixidor i Comes*
(Olot, 1913 – Barcelona, 1992).

El 1959, un grup de metges catalans organitzen un creuer en ocasió de la Conferència Internacional de la Tuberculosi, que tingué lloc a Istanbul. Per amenitzar el viatge, Joan Teixidor ofereix sis conferències que serveixen per preparar els viatgers abans de cada desembarcament. Deu anys després, el 1969, l'editorial Tàber —en una col·lecció dirigida per Joan Perucho—, recupera aquelles conferències en el llibre *Viatge a Orient*. Cadascuna ocupa entre trenta i quaranta pàgines. Llegides avui, causen admiració per l'alt nivell d'exigència.

En comptes de seguir una fórmula invariable, Joan Teixidor deixa que cada conferència tingui el seu propi enfocament, suggerit per la temàtica pròpia de cada espai geogràfic, si bé en totes dirigeix la mirada cap al passat: «El Pròxim Orient, que ara és en voga a la premsa a causa del petroli i de la topada dels nacionalismes que obliguen les grans potències a un joc continu, va ser per als nostres avis una imatge bàsicament nostàlgica de fumadors de narguil, d'odalisques i d'harems, de paradisos més o menys defesos i artificials». La primera conferència, «Introducció a l'Orient i escala a Nàpols», se centra sobretot en la pintura. «Itineraris grecs», en canvi, abasta arts plàstiques, filosofia i literatura clàssiques, que contrasten amb la deixadesa que l'autor troba a les antigues ciutats hel·lèniques.

«De Constantinoble a Istanbul» és una lliçó d'història de l'art, i també una reflexió sobre el fulgor i la decadència dels imperis. «Per terres del Líban i de Síria» s'endinsa en la religió, l'alfabet i els vestigis artístics. No podem deixar de notar que, quan parla de segles enrere, Joan Teixidor resulta perfectament actual, mentre que el seu present no s'assembla gens al nostre. Així, a finals dels anys cinquanta, Beirut presenta un «aspecte europeu», i hi conviu de manera pacífica un bon nombre de confessions religioses. Tanmateix, el que veu li desperta una reflexió que podem fer nostra: «L'islam té dues cares complementàries.

ACGAX - SERVEI IMATGES. FONTS JOSEP M. MELCÍO PUJOL

Per una part és el beduí, l'intransigent, l'home del desert, de l'absolut, dels grans espais. Per l'altra, però, l'islam és també l'home de ciutat, el comerciant, l'erudit, el sensual habitador de jardins i patis». En aquest capítol, l'autor es refereix en més d'una ocasió a la religió cristiana, com si volgués avançar-se a la següent escala del viatge: «Tot pujant cap a Jerusalem».

En Terra Sagrada, els protagonistes són Déu i la Bíblia, encara que conviuen amb «el jovent centrat entorn del *pick-up*». En aquestes pàgines, Teixidor plasma la dialèctica entre el que sap i el que veu, entre el que troba als llibres i el que descobreix al davant. La guia de viatges és l'Evangelí. Segles abans, la mateixa terra va ser trepitjada pels pastors i els Reis de l'Orient.

L'any 1942, el garrotxí Joan Teixidor i l'empordanès Josep Vergés van crear *Destino*, la gran editorial barcelonina de la postguerra

SLOWMOVER

PHILIP PIKART

PHILIP PIKART

>> Un creuer actual, Nefertiti i Jerusalem des del Mont de les Oliveres.

Un rètol enganxat a la paret li fa saber que passeja per la Via Dolorosa, tot i que ell no se l'esperava tan concreta, tan contemporània, amb pobladors de carn i ossos. «Sempre ens imaginàvem una altra cosa». A Jerusalem, en altres paraules, pren forma l'oposició entre el turista i el pelegrí.

A l'últim capítol, «A la vall del Nil», Joan Teixidor explora el dualisme entre la vida i la mort. Una vegada més, ens sorprèn amb una erudició tenyida d'humanisme. Com que l'egipci no vol creure en la mort, com que vol prolongar la vida que coneix, s'hi emporta tot el que estima d'aquest món. Fins i tot a

l'antic Egipte, Teixidor hi busca l'ésser humà: es mostra més interessat en les nostres semblances que no pas en les diferències. «Amb un vestit de Christian Dior», conclou, Nefertiti «no desentonaria gens ni mica a un còctel de París o Roma».

L'any 1942, el garrotxí Joan Teixidor i l'empordanès Josep Vergés van crear Destino, la gran editorial barcelonina de la postguerra, en castellà, i a partir de 1946 en català. A *Viatge a Orient*, no hi ha cap referència a Olot, i sí a «la meva eixampla barcelonina». No és estrany, doncs, que el llibre sigui escrit amb un registre estàndard-

culte, exempt de dialectalismes. Teixidor se serveix d'un català elegant i alhora natural, si bé hi trobem mots fetitxes de l'època, com «baldament», «per ventura», «llur» i «hom». Paral·lelament, hi trobem citacions d'autors igualment fetitxes, com les de Jean Cocteau, Graham Greene o Henry Miller, que avui difícilment apareixerien en un volum com aquest. En canvi sorprèn, atesa l'orientació catòlica de l'autor, que no hi hagi ni una sola referència al *Dietari d'un pelegrí a Terra Santa*, de Jacint Verdaguer.

Enguany es commemoren cent anys del naixement de Joan Teixidor, avui considerat sobretot un poeta que es va decantar de l'avantguardisme a la poesia pura passant pel post-simbolisme. El seu últim llibre de poemes, *Fluvià*, va aparèixer el 1989. L'any següent va veure la llum *Més apunts*, el seu últim llibre publicat en vida, que recull els articles que va publicar al diari *El País* sobre l'art i la literatura, els dos àmbits que van marcar la seva vida.

Avui dia, un llibre com *Viatge a Orient* és impensable. Ningú no viatja amb creuer a una conferència professional i, en cas que algú ho fes, ja tindria incloses en el bitllet unes quantes activitats lúdiques, tallers i seminaris amb justificant d'assistència. I, encara, si per atzar es pronunciés alguna conferència, es limitaria a un breu Power Point seguit de la comercialització de bijuteria artesanal i de discos de música ètnica. És més: si existís algú que disposés del temps, la cultura i la generositat necessàries per pronunciar conferències a partir d'un coneixement profund de la història, l'etimologia, l'art i la religió, el que costaria de trobar seria una audiència que l'escoltés amb l'atenció que mereix.

Vicenç Pagès Jordà
és escriptor.

Avui dia, un llibre com *Viatge a Orient* és impensable. Ningú no viatja amb creuer a una conferència professional